

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет здоров'я, психології, фізичної культури і спорту
Кафедра психології та педагогіки

СИЛАБУС

Навчальна дисципліна **Психологія сексуальності**

Освітньо-професійна програма **Психологія**

Рівень вищої освіти **другий (магістерський)**

Загальна інформація

Позиція	Зміст інформації
Викладач(і)	Янцаловський Олександр Йосифович
Профайл викладача	Янцаловський Олександр Йосифович – Кафедра психології та педагогіки (khmnu.edu.ua)
E-mail викладача(ів)	topurolog@gmail.com
Контактний телефон	+380979345224
Сторінка дисципліни в ІСУ	https://msn.khnu.km.ua/course/view.php?id=1748
Навчальний рік	2021-2022
Консультації	Очні: згідно розкладу; он-лайн: за необхідністю та попередньою домовленістю

Загальна характеристика дисципліни

Статус дисципліни	Форма навчання	Курс	Семестр	Загальний обсяг		Кількість годин						Курсовий проект	Курсова робота	Форма семестрового контролю		
				Кредити ЄКТС	Години	Разом	Лекції	Лабораторні роботи	Практичні заняття	Індивідуальна робота студента	Самостійна робота, в т.ч. ІРС			залік	іспит	
В	Д	1	2	4	120	48	32		16			72			+	
В	З	1	2	4	120	8	4		4			112			+	

Анотація навчальної дисципліни

Дисципліна «Психологія сексуальності» сприяє формуванню у студентів теоретичних знань фізіологічних основ сексуальності людини. При вивченні даної дисципліни основний акцент уваги здійснюється на психологічних проявах сексуальності, а саме на аналізі впливу соціокультурних факторів, мотивації сексуальної поведінки, становленні еротичних почуттів, сексуальних орієнтацій. Концепція даного курсу ґрунтується на підході до сексуальної поведінки як до особливого типу людських взаємин.

Мета і завдання дисципліни

Мета дисципліни Забезпечити формування засад сексуальної культури, морально-етичних цінностей, мотивування здорового способу життя на базі наукових знань з предмету «Психологія сексуальності», що в подальшому забезпечить збереження репродуктивного здоров'я, сексуальності. Засвоєння основних методик психодіагностики і психокорекції при сексуальних дисфункціях та девіаціях.

Завдання дисципліни: засвоєння понятійного апарату дисципліни; формування засад уявлень сексуальної поведінки людини в різних культурах і соціальних групах; засвоєння методик і технік досліджень чоловічої і жіночої сексуальності та взаємовідносин в сімейній парі; вивчення особливостей психосексуального розвитку людини і його порушень, а також анатомо-фізіологічних основ сексуальності людини; розуміння психологічної і патопсихологічної суті сексуальних дисфункцій і девіацій; вивчення хвороб які передаються статевим шляхом, ознайомлення з методами контрацепції, аналіз проблеми безпліддя та шляхи її вирішення.

Очікувані результати навчання

Магістр, який успішно завершив вивчення дисципліни, повинен: робити психологічний прогноз щодо розвитку особистості, груп, організацій; розробляти програми психологічних інтервенцій (тренінг, психотерапія, консультування тощо), провадити їх в індивідуальній та груповій роботі, оцінювати якість; розробляти просвітницькі матеріали та освітні програми, впроваджувати їх, отримувати зворотній зв'язок, оцінювати якість; вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності; вміти застосовувати інноваційні психологічні технології при роботі з вразливими категоріями населення; визначати напрями соціально-психологічного супроводу, розробляти та впроваджувати програми реабілітації та реадптації учасників бойових дій та їх сімей.

Тематичний і календарний план вивчення дисципліни

№ тижня	Тема лекції	Тема практичного заняття	Самостійна робота студентів		
			Зміст	Год.	Література
1	2	3	4	5	6
1	Соціальне забезпечення сексуальності	Соціальне забезпечення сексуальності. Діагностика порушень сексуального здоров'я	Опрацювання лекційного матеріалу та літератури, підготовка до практичного заняття за темами.	8	[1] с. 76-79; [3] с. 5-11; [4] с. 5-10; [4] с. 128-142
2	Діагностика порушень сексуального здоров'я				
3	Психологічне забезпечення сексуальності	Психологічне забезпечення сексуальності	Опрацювання лекційного матеріалу та літератури, підготовка до практичного заняття за темою. Виконання домашнього завдання 1	9	[2] с. 153-170; [3] с. 10-11; [4] с. 175-200
4	Психологічне забезпечення сексуальності				
5	Соціально-психологічне забезпечення сексуальності	Соціально-психологічне забезпечення сексуальності Біологічне забезпечення сексуальності	Опрацювання лекційного матеріалу та літератури, підготовка до практичного заняття за темами.	10	[2] с. 153-170; [3] с. 10-11; [4] с. 175-200
6	Біологічне забезпечення сексуальності				
7	Сексуальне здоров'я і сексуальна гармонія	Сексуальне здоров'я і сексуальна гармонія	Опрацювання лекційного матеріалу та літератури, підготовка до практичного заняття за темою.	9	[4] с. 164-170; [5] с. 234-260
8	Сексуальне здоров'я і сексуальна гармонія				
9	Гігієна і психогігієна статевого життя	Гігієна і психогігієна статевого життя	Опрацювання лекційного матеріалу та літератури, підготовка до практичного заняття за темою. Виконання домашнього завдання 2	9	[2] с. 24-50
10	Гігієна і психогігієна статевого життя				
11	Класифікація порушень сексуального здоров'я	Класифікація порушень сексуального здоров'я	Опрацювання лекційного матеріалу та літератури, підготовка до практичного заняття за темою.	9	[5] с.395-410
12	Класифікація порушень сексуального здоров'я				
13	Сексуальні злочини і їх види	Сексуальні злочини і їх види	Опрацювання лекційного матеріалу та літератури, підготовка до практичного заняття за темою. Підготовка до тестового контролю.	9	[3] с.291-353; [6] с. 22-23
14	Сексуальні злочини і їх види				
15	Корекція і психопрофілактика порушень сексуального здоров'я	Корекція і психопрофілактика порушень сексуального здоров'я	Опрацювання лекційного матеріалу та літератури, підготовка до практичного заняття за темою.	9	[1] с. 75-92; [4] с. 156-167
16	Корекція і психопрофілактика порушень сексуального здоров'я				

Політика дисципліни

Організація освітнього процесу в Університеті відповідає вимогам положень про організаційне і навчально-методичне забезпечення освітнього процесу, освітній програмі та навчальному плану. Здобувач вищої освіти зобов'язаний відвідувати лекції і практичні заняття згідно з розкладом, не запізнюватися на заняття, практичні завдання виконувати відповідно до графіка.

Термін опрацювання матеріалу практичного заняття вважається своєчасним, якщо студент опрацював його відповідно до розкладу занять або не пізніше двох тижнів після того, як воно відбулося. Пропущене практичне заняття студент має відпрацювати у встановлений викладачем термін, але не пізніше, ніж за два тижні до кінця теоретичних занять у семестрі.

Здобувачі вищої освіти при вивченні дисципліни можуть користуватись як наявним в аудиторіях кафедри комп'ютерним обладнанням, так і власними пристроями (ноутбуками, планшетами, смартфонами). Власними пристроями можна користуватись як для роботи в системі Moodle, так і для доступу до зовнішніх інформаційних ресурсів, які необхідні для виконання практичних робіт і домашніх завдань.

До практичних занять студент має підготуватися за відповідною темою і проявляти активність. Набутті особою знання з дисципліни або її окремих розділів у неформальній освіті зараховуються відповідно до Положення про порядок визнання та перезарахування результатів навчання здобувачів вищої освіти у ХНУ <http://surl.li/codwt>

Здобувач вищої освіти виконуючи практичні і самостійні роботи з дисципліни має дотримуватися політики доброчесності. У разі наявності плагіату в будь-яких видах навчальної роботи здобувач вищої освіти отримує незадовільну оцінку і має повторно виконати завдання з відповідної теми (виду роботи), що передбачені робочою програмою (силабусом).

Критерії оцінювання результатів навчання

Оцінювання академічних досягнень студента здійснюється відповідно до «Положення про контроль і оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у ХНУ». Кожний вид роботи з дисципліни оцінюється за інституційною чотирибальною шкалою. Семестрова підсумкова оцінка визначається як середньозважена з усіх видів навчальної роботи, виконаних і зданих позитивно з урахуванням коефіцієнта вагомості. Вагові коефіцієнти визначаються відповідно до структури дисципліни і важливості окремих видів її робіт. Оцінювання студентів денної форми навчання складається з таких елементів: усне опитування, тестовий контроль, домашні завдання, есе.

Для практичних занять встановлюється обов'язковий мінімум оцінок, які має отримати студент впродовж семестру, щоб виконати програму дисципліни. Засвоєння студентом теоретичного матеріалу з дисципліни оцінюється усним опитуванням і тестуванням. Виконання самостійної роботи полягає у підготовці домашніх завдань та есе у терміни, встановлені графіком самостійної роботи.

Пропущене заняття студент зобов'язаний відпрацювати у встановлений викладачем термін, але не пізніше, ніж за два тижні до кінця теоретичного навчання у семестрі.

Структурування дисципліни за видами робіт і оцінювання результатів навчання студентів денної форми навчання у семестрі за ваговими коефіцієнтами

Аудиторна робота		Самостійна робота		Семестровий контроль
Практичні заняття				
Усне опитування	Тестовий контроль	Есе	ДЗ	Залік
1	2	1	1	За рейтингом
ВК: 0,4	0,4	0,2		0

Умовні позначення: Т – тема дисципліни; ДЗ – домашні завдання; ВК – ваговий коефіцієнт.

Структурування дисципліни за видами робіт і оцінювання результатів навчання студентів заочної форми навчання у семестрі за ваговими коефіцієнтами

Самостійна робота		Аудиторна робота	Семестровий контроль (залік)
Контрольна робота			
Зміст	Оформлення	Усне опитування	За рейтингом
ВК: 0,4	0,4	0,2	0

Умовні позначення: ВК – ваговий коефіцієнт.

Критерії оцінювання за видами робіт Усне опитування

Оцінювання знань студентів під час практичного заняття здійснюється за такими критеріями:

Оцінка за інституційною шкалою	Узагальнений критерій
Відмінно	Студент глибоко і у повному обсязі опанував зміст навчального матеріалу, легко в ньому орієнтується і вміло використовує понятійний апарат; уміє пов'язувати теорію з практикою, вирішувати практичні завдання, впевнено висловлювати і обґрунтовувати свої судження. Відмінна оцінка передбачає грамотний, логічний виклад відповіді (як в усній, так і у письмовій формі), якісне зовнішнє оформлення роботи. Студент не вагається при видозміні запитання,

	вміє робити детальні та узагальнюючі висновки. При відповіді допустив дві-три несуттєві помилки.
Добре	Студент виявив повне засвоєння навчального матеріалу, володіє понятійним апаратом, орієнтується у вивченому матеріалі; свідомо використовує теоретичні знання для вирішення практичних задач; виклад відповіді грамотний, але у змісті і формі відповіді можуть мати місце окремі неточності, нечіткі формулювання закономірностей тощо. Відповідь студента має будуватися на основі самостійного мислення. Студент у відповіді допустив дві-три несуттєві помилки.
Задовільно	Студент виявив знання основного програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання та практичної діяльності за професією, справляється з виконанням практичних завдань, передбачених програмою. Як правило, відповідь студента будується на рівні репродуктивного мислення, студент має слабкі знання структури курсу, допускає неточності і суттєві помилки у відповіді, вагається при відповіді на видозмінене запитання. Разом з тим набув навичок, необхідних для виконання нескладних практичних завдань, які відповідають мінімальним критеріям оцінювання і володіє знаннями, що дозволяють йому під керівництвом викладача усунути неточності у відповіді.
Незадовільно	Студент виявив розрізнені, безсистемні знання, не вміє виділяти головне і другорядне, допускається помилок у визначенні понять, перекручує їх зміст, хаотично і невпевнено викладає матеріал, не може використовувати знання при вирішенні практичних завдань. Як правило, оцінка «незадовільно» виставляється студенту, який не може продовжити навчання без додаткової роботи з вивчення дисципліни.

Оцінювання тестових завдань

Тематичний тест для студента складається з двадцяти тестових завдань, кожне з яких оцінюється одним балом. Оцінювання здійснюється за чотирибальною шкалою.

Відповідність набраних балів за тестове завдання оцінці, що виставляється студенту, представлена у нижченаведеній таблиці.

Сума балів за тестові завдання	1–10	11–13	14–17	18–20
Оцінка за інституційною шкалою	2	3	4	5

На тестування відводиться 20 хвилин. Правильні відповіді студент записує у талоні відповідей. При цьому усі граfi для відповідей мають бути заповнені цифрами, що відповідають правильним, на погляд студента, відповідям. Викладач на наступному занятті оголошує результати тестування. Тестування студент може також пройти і в он-лайн режимі у модульному середовищі для навчання MOODLE.

Якщо студент отримав негативну оцінку, то він має перездати її в установленому порядку, але обов'язково до терміну наступного контролю.

Підсумкова семестрова оцінка за національною шкалою і шкалою ЄКТС встановлюється в автоматизованому режимі після внесення викладачем усіх оцінок до електронного журналу. Співвідношення вітчизняної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС наведені у таблиці.

Самостійна робота (есе)

Оцінювання індивідуально-творчої роботи включає: особливості змісту есе (світогляд, думки, почуття, ідеї, цінності); особливості композиції (послідовність викладу, аргументованість, переконливість); особливість стилю та мови (наукова проблема, грамотність та індивідуальність авторського стилю); оформлення есе (постановка наукової проблеми, авторська позиція щодо проблеми (критикує, сперечається, переконує, іронізує, нівелює, мотивує).

Критерії оцінювання індивідуально-творчої роботи (есе)

Оцінка за інституційною шкалою	Узагальнений критерій оцінювання індивідуально-творчої роботи (есе)
Відмінно	<i>Оформлення</i> – охайне та грамотне, представлені усі елементи есе. <i>Чітко представлено наукову проблему та авторську позицію</i> (критикує, сперечається, переконує, іронізує, нівелює, мотивує). Композиція характеризується послідовністю викладу, аргументованістю та переконливістю.
Добре	<i>Оформлення</i> – охайне та грамотне. Представлені не всі елементи есе. <i>Є наукова проблема.</i> Композиція характеризується послідовністю викладу, аргументованістю, проте <i>авторська позиція не чітка.</i>
Задовільно	<i>Оформлення</i> – наявні виправлення та помилки. <i>Наукову проблему представлено поверхово.</i> Композиція характеризується слабкою аргументованістю та <i>не чіткою авторською позицією.</i>
Незадовільно	<i>Оформлення</i> неохайне. <i>Наукова проблема, авторська позиція відсутня.</i>

Контрольна робота

Контрольна робота студентів заочної форми навчання включає теоретичне питання та практичне завдання. Зміст та вимоги до написання та оформлення контрольної роботи подані у методичних вказівках, розміщених у Модульному середовищі для навчання ХНУ.

Критерії оцінювання контрольної роботи студентів заочної форми навчання

Оцінка за інституційною шкалою	Узагальнений критерій оцінювання контрольної роботи студентів заочної форми навчання
Відмінно	Зміст питань розкрито повно і грамотно, правильно використано понятійний апарат; логічний виклад відповіді державною мовою; проявлено творчий підхід та самостійне мислення. Дотримані всі вимоги оформлення контрольної роботи. При написанні допущено дві-три несуттєві похибки.
Добре	Зміст питань розкрито повно. Показано володіння понятійним апаратом і фаховою термінологією; виклад відповіді грамотний, але у змісті і формі питань можуть мати місце окремі неточності, нечіткі формулювання тощо. Відповідь будується на основі самостійного мислення. Дотримані не всі вимоги оформлення контрольної роботи. Допущено дві-три несуттєві помилки.
Задовільно	Зміст питань розкрито неповно. Виявлено знання основного програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання та практичної діяльності за професією. Відповідь будується на рівні репродуктивного мислення, слабкі знання структури курсу, допускає неточності і суттєві помилки у відповіді. Не дотримано вимог оформлення контрольної роботи.
Незадовільно	Зміст питань не розкрито. Виявлено розрізнені, безсистемні знання, допущені суттєві помилки у визначенні понять, перекручено їх зміст, виклад матеріалу хаотичний. Не дотримано вимог оформлення контрольної роботи.

Підсумкова семестрова оцінка за інституційною шкалою і шкалою ЄКТС встановлюється в автоматизованому режимі після внесення викладачем усіх оцінок до електронного журналу. Співвідношення інституційної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС наведені у таблиці.

Співвідношення інституційної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС

Оцінка ЄКТС	Інституційна інтервальна шкала балів	Інституційна оцінка, критерії оцінювання		
A	4,75–5,00	5	Зараховано	Відмінно – глибоке і повне опанування навчального матеріалу і виявлення відповідних умінь та навичок
B	4,25–4,74	4		Добре – повне знання навчального матеріалу з кількома незначними помилками
C	3,75–4,24	4		Добре – в загальному правильна відповідь з двома-трьома суттєвими помилками
D	3,25–3,74	3		Задовільно – неповне опанування програмного матеріалу, але достатнє для практичної діяльності за професією
E	3,00–3,24	3		Задовільно – неповне опанування програмного матеріалу, що задовольняє мінімальні критерії оцінювання
FX	2,00–2,99	2	Не зараховано	Незадовільно – безсистемність одержаних знань і неможливість продовжити навчання без додаткових знань з дисципліни
F	0,00–1,99	2		Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота і повторне вивчення дисципліни

Залік виставляється, якщо середньозважений бал, який отримав студент з дисципліни, знаходиться у межах від 3,00 до 5,00 балів. При цьому за інституційною шкалою ставиться оцінка «зараховано», а за шкалою ЄКТС – буквене позначення оцінки, що відповідає набраній студентом кількості балів відповідно до таблиці співвідношення.

Питання для підсумкового контролю з дисципліни

1. Провідні чинники статевої соціалізації.
2. Назвіть основні зміни що відбулись під впливом наукових досягнень у розумінні питання сексу?
3. Яку роль відіграли дослідження З. Фрейда у вивченні сексуальності людини?
4. Охарактеризуйте розвиток вітчизняних досліджень сексуальності.
5. Назвіть основні концепції розвитку особистості.
6. Дайте визначення поняття «стать».
7. Що таке «статева ідентичність» і «статева роль».

8. Розкрийте значення сексуальності в між людських відносинах.
9. Які теорії описують сексуальну мотивацію людини.
10. Які психологічні і соціальні фактори обумовлюють статево рольову ідентичність і вибір статевої ролі.
11. Назвіть та охарактеризуйте стадії психосексуального розвитку за Е.-Г. Еріксоном.
12. Охарактеризуйте біологічні аспекти сексуальності у пара пубертатному періоді.
13. Розкрийте особливості сексуальності немовлят.
14. Розкрийте особливості перед пубертатного періоду.
15. Охарактеризуйте психологічні аспекти сексуальності людини у період статевої зрілості.
16. Які цілі і задачі статевого виховання.
17. Ким, як і коли повинна здійснюватись статева освіта.
18. Охарактеризуйте типи подружньої взаємодії.
19. Опишіть будову чоловічої та жіночої статевих систем.
20. Назвіть та охарактеризуйте стадії циклу сексуальної реакції (за В.-Х. Мастерсом та В. Джонсон).
21. Охарактеризуйте основні відмінності чоловічого та жіночого копулятивних циклів.
22. Розкрийте значення поняття «сексуальне здоров'я».
23. Дайте характеристику поняттю «сексуальна норма».
24. Опишіть основні типи сексуальних фантазій.
25. Що відносять до нетипової сексуальної поведінки?
26. Розкрийте суть і основні причини виникнення гомосексуалізму?
27. Назвіть та охарактеризуйте основні сексуальні девіації.
28. Охарактеризуйте основні види згвалтування.
29. У чому суть явища інцесту?
30. Проаналізуйте педофілію як сексуальний злочин.
31. Як виявляється ексгібіціоністська поведінка.
32. Розкрийте основні види вбивства на сексуальній основі.
33. Відмінність між поняттями стать та гендер.
34. Поняття статевої ідентифікації та освоєння статевої ролі.
35. Роль статевих стереотипів в освоєнні нормативів гендерної поведінки.
36. Сексуальне та репродуктивне здоров'я.
37. Стратегії та принципи статевого виховання.
38. Особливості сексуальної поведінки сучасних підлітків.
39. Види сексуальних дисфункцій: етіологія та психотерапія.
40. Профілактика сексуальних зловживань щодо дітей та підлітків.
41. Згвалтування, його психологічні наслідки та психотерапія.
42. Психологічні прояви подружнього насильства.
43. Види парафілій та їхня психотерапія.
44. Розкрийте основні причини виникнення сексуальних розладів.
45. Охарактеризуйте типи подружньої взаємодії

Рекомендована література

Основна

- 1 Кравець В. П. Сексуальна педагогіка: навч. посіб. Тернопіль: ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2016. 320 с.
- 2 Лелюх Н. Відверта розмова про жіноче здоров'я. Харків: КСД, 2018. 256 с.
- 3 Сексуальне виховання дітей – запитання і відповіді // Європейський Союз, ЮНІСЕФ, Волонтер, 2019. 16 с. URL: https://web.archive.org/web/20220313201400/https://knowledge.org.ua/wp-content/uploads/2020/01/Сексуальне_виховання_sexuducation_UA1.pdf Архівовано 13 березня 2022 у Wayback Machine.

Додаткова:

- 4 Кришталь В. В., Кришталь С. В., Кришталь Т. В. Сексологія: навчальний посібник. Харків: Фоліо, 2008. 990 с.
- 5 Статеве виховання: навчальний посібник з питань здійснення статевого виховання дітей від народження до юнацького віку. Миколаїв: Принт-Експрес, 2010. URL: <http://www.refmaniya.org.ua/psychologiya/shlyachi-ta-prinsipi-zdysnennya-statevogo-vichovannya>.
- 6 Герман Дж. Психологічна травма та шлях до видужання: наслідки насильства – від знущань у сім'ї до політичного терору / пер. з англ. О. Лизак, О. Наконечна, О. Шлапак. Львів: Видавництво Старого Лева, 2015. С. 22-23.